

Pomiar realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju przez spółki notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie w świetle wytycznych UNCTAD–ISAR

Measuring the implementation of the Sustainable Development Goals by companies listed on the Warsaw Stock Exchange in the light of the UNCTAD–ISAR guidance

ARLETA SZADZIEWSKA*, ANNA SZYCHTA**, HALINA WANIAK-MICHALAK***

Otrzymano: 11.04.2023 – Poprawiono: 21.05.2023 – Zaakceptowano: 25.05.2023

Streszczenie

Cel: Przyjęto dwa powiązane ze sobą cele artykułu. Pierwszym jest zidentyfikowanie wskaźników służących do pomiaru realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju (CZR) przez przedsiębiorstwa według metodyki Międzyrządowej Grupy Roboczej Ekspertów ds. Międzynarodowych Standardów Rachunkowości i Sprawozdawczości (UNCTAD–ISAR), które zostały wykazane w zintegrowanych raportach lub oddzielnych niefinansowych sprawozdaniach spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych (GPW) w Warszawie. Drugim celem jest ustalenie czynników mających wpływ na liczbę wskaźników CZR ujawnianych przez spółki giełdowe.

Metodyka/podejście badawcze: Badaniem objęto 62 sprawozdania spółek giełdowych za 2020 i 55 sprawozdań za 2019 rok (dobór losowy). Wykorzystano następujące metody badawcze: analizę treści sprawozdań oraz wybrane metody statystyki opisowej i matematycznej (wieloraką regresję liniową i nieparametryczny test U Manna-Whitneya).

Wyniki: Badane spółki ujawniały przeciętnie w raporcie zintegrowanym lub niefinansowym niewielką liczbę wskaźników realizacji CZR, tj. 11 na 33 przyjęte w wytycznych UNCTA-ISAR. Największa liczba tego typu wskaźników zawarta w raporcie zintegrowanym bardzo dużej spółki wynosiła 21. Wyniki badania wskazują, że liczba ujawnianych mierników CZR zależy od wielkości spółki, rodzaju raportu oraz działalności firmy w branżach

* Dr hab. Arleta Szadziewska, prof. UG, Uniwersytet Gdański, Wydział Zarządzania,
 <https://orcid.org/0000-0001-8151-5820>, arleta.szadziewska@ug.edu.pl

** Prof. dr hab. Anna Szychta, Uniwersytet Łódzki, Wydział Zarządzania, Katedra Rachunkowości, <https://orcid.org/0000-0001-8465-0542>, anna.szychta@uni.lodz.pl

*** Dr hab. Halina Waniak-Michalak, prof. UŁ, Uniwersytet Łódzki, Wydział Zarządzania, Katedra Rachunkowości, <https://orcid.org/0000-0003-1857-4339>, halina.michalak@uni.lodz.pl

kontrowersyjnych. Zaliczenie spółki do indeksu WIG-ESG nie ma wpływu na liczbę mierników prezentowanych przez spółkę.

Ograniczenia/implikacje badawcze: Ograniczeniem badania jest mała próba badawcza oraz uwzględnienie jedynie spółek notowanych na GPW w Warszawie.

Oryginalność/wartość: Nowością w badaniu jest zastosowanie wytycznych UNCTAD-ISAR i powiązanie ujawnień przez przedsiębiorstwa w ich raportach zewnętrznych z pomiarem realizacji globalnych Celów Zrównoważonego Rozwoju.

Słowa kluczowe: Cele Zrównoważonego Rozwoju, Międzyrządowa Grupa Robocza Ekspertów ds. Międzynarodowych Standardów Rachunkowości i Sprawozdawczości, raport zintegrowany, sprawozdanie niefinansowe, Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie, wskaźniki.

Abstract

Purpose: The article has two related purposes. The first is to identify the indicators used to measure the implementation of the Sustainable Development Goals (SDGs) in the integrated or non-financial reports of companies listed on the Warsaw Stock Exchange (WSE) using the methodology of the Intergovernmental Working Group of Experts on International Accounting and Reporting Standards (UNCTAD-ISAR). The second objective is to determine the factors that affect the number of SDG indicators disclosed by listed companies.

Methodology/approach: The study covers the 62 reports of listed companies on the WSE for 2020 and 55 reports for 2019 (random selection). The following research methods were used: analysis of the content of reports and selected methods of descriptive and mathematical statistics (linear multiple regression and nonparametric U Mann-Whitney test).

Findings: The companies disclosed, on average, few SDG indicators in their integrated report or non-financial report, i.e., 11 of the 33 adopted in the UNCTAD-ISAR guidance. The most indicators of this type included in the integrated report of a very large company was 21. The study results indicate that the number of disclosed measures of SDGs depends on company size, the type of report, and the company's activity in controversial industries. Including a company in the WIG-ESG index does not affect the number of measures presented by the company.

Research limitations/implications: The limitation of the study is the small research sample and the inclusion of only companies listed on the WSE.

Originality/value: A novelty in the study is the inclusion of the UNCTAD-ISAR guidance and linking disclosures by companies in their external reports with the measurement of implementation of global SDGs.

Keywords: Sustainable Development Goals, Intergovernmental Working Group of Experts on International Accounting and Reporting Standards (ISAR), integrated report, non-financial report, Warsaw Stock Exchange, indicators.

Wstęp

Obecnie jednym z wyzwań, jakie stoją przed przedsiębiorstwami, jest prowadzenie działalności gospodarczej w sposób zrównoważony. Choć dyskusje na ten temat na arenie międzynarodowej trwają już od końca XX wieku, to wraz z przyjęciem w 2015 roku przez Organizację Narodów Zjednoczonych (ONZ) Agendy 2030 zawierającej 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju (CZR) wzrosło zainteresowanie rolą

przedsiębiorstw w ich osiągnięciu. W szczególności debata w środowisku akademickim dotyczy zagadnień związanych z pomiarem i ujęciem w sprawozdawczości przedsiębiorstw CZR. Do tej pory przeprowadzone w wielu krajach badania skupiały się głównie na zakresie dokonywanych ujawnień na temat zrównoważonego rozwoju w sprawozdaniach zewnętrznych (np. Diaz-Sarachaga, 2021; García-Meca, Martínez-Ferrero, 2021; Izzo i in., 2020a, 2020b; Lodhia i in., 2022; Nicolò i in., 2022; Pizzi i in., 2022; Santos, Silva Bastos, 2020; Silva, 2021). Natomiast mniejszą uwagę poświęcano powiązaniom CZR z działaniami podejmowanymi przez przedsiębiorstwa wynikającymi z ich strategii rozwoju, co powoduje, że wiedza na temat rzeczywistego wkładu organizacji w zrównoważony rozwój jest wciąż niewystarczająca. Podobna sytuacja występuje również w literaturze polskiej, gdzie problematyka CZR dopiero od niedawna wzbudza zainteresowanie badawcze w kręgach związanych z rachunkowością (np. Ignatowski i in., 2020; Krasodomska i in., 2022; Szadziwska i in., 2021, Szychta, 2022; Wójcik-Jurkiewicz, 2020; Zyznarska-Dworczak, 2019). Z tego powodu J. Bebbington i J. Unerman (2018, 2020) zaapelowali do środowiska naukowego rachunkowości o zwiększenie badań dotyczących roli rachunkowości w realizacji CZR. Ich zdaniem prace badawcze z zakresu rachunkowości powinny odgrywać kluczową rolę w dostarczaniu innowacyjnych rozwiązań dla strategicznych i operacyjnych wyzwań związanych z CZR w przedsiębiorstwach (Bebbington, Unerman, 2020, s. 1665). Ponadto według organizacji zrzeszających specjalistów z zakresu rachunkowości, zarządzający przedsiębiorstwami i specjaliści ds. rachunkowości mają ważną rolę do odegrania w prowadzeniu działalności gospodarczej w sposób zrównoważony (ACCA, 2017; CGMA, 2018).

Angażowanie się firm w realizację CZR potwierdziły badania przeprowadzone w latach 2017–2022 przez profesjonalne organizacje rachunkowości (KPMG, 2022; PwC, 2018). Jednakże otrzymane rezultaty wskazują, że nadal istnieje przepaść między deklaracjami przedsiębiorstw a rzeczywistym ujęciem CZR w ich strategiach biznesowych. Brakuje bowiem wybrania priorytetowych celów oraz właściwego ich zintegrowania z działaniami gospodarczymi podejmowanymi na rzecz zrównoważonego rozwoju. Ponadto większość firm informuje tylko o swoim pozytywnym wpływie na CZR (KPMG, 2022, s. 60). Włączenie CZR do raportów badanych podmiotów nie zmieniło zasadniczo ich podejścia do zrównoważonego rozwoju (Nicolò i in., 2022, s. 7). Chociaż CZR nr 12, a w szczególności podcel 12.6, zobowiązuje państwa członkowskie ONZ do zachęcania przedsiębiorstw, zwłaszcza dużych i ponadnarodowych, do przyjęcia zrównoważonych praktyk i włączania informacji dotyczących zrównoważonego rozwoju do ich cyklicznych raportów (ONZ, 2015, s. 26). Osiągnięcie makroekonomicznych CZR nie jest bowiem możliwe bez aktywnego uczestnictwa podmiotów sektora prywatnego w ich realizacji. To zaś wymaga realnych weryfikacji strategii przedsiębiorstw i ich modeli biznesu oraz takiego ukierunkowania procesów zarządzania i operacyjnych, aby było możliwe osiągnięcie przez przedsiębiorstwo spójnych, zintegrowanych celów ekonomicznych, społecznych i środowiskowych, opartych na etycznych wartościach (zob. np. Szadziwska i in., 2021, s. 24–26).

Do tej pory przedsiębiorstwa w różnych krajach i branżach gospodarczych przyjmowały różne podejścia do raportowania CZR, np. raportowały tylko pozytywne informacje na temat CZR (KPMG International, 2018), czy też deklarowały zaangażowanie w realizację jednego bądź dwóch celów CZR za pomocą kolorowych infografik lub ikon bez wyraźnego wskazania, w jaki sposób te cele są zintegrowane ze strategią podmiotu (Heras-Saizarbitoria i in., 2022). Zdaniem G. Nicolò i in. (2022, s. 8), przedsiębiorstwa kierują się głównie podejściem „zaznacz pole” i wykazują symboliczne zaangażowanie w realizację jednego lub większej liczby CZR, aby poprawić swój wizerunek i zarządzać wrażeniem interesariuszy.

Naszym zdaniem podmioty nawiązujące do CZR w sprawozdaniach zewnętrznych, w tym w raportach zintegrowanych, nie stosowały jednolitego i spójnego schematu prezentacji i opisu realizacji CZR z różnych powodów, do których m.in. należą:

- 1) różnorodność pozafinansowych sprawozdań zewnętrznych sporządzanych przez przedsiębiorstwa, np.: raport społecznej odpowiedzialności (CSR), sprawozdanie na temat informacji niefinansowych, sprawozdanie zarządu, raport zintegrowany, raport zrównoważonego rozwoju;
- 2) niemożność realizacji wszystkich, a nawet większości CZR przez każde przedsiębiorstwo m.in. ze względu na zróżnicowanie rodzaju działalności operacyjnej, wielkość przedsiębiorstwa, miejsce i zakres terytorialny wpływu prowadzonej działalności;
- 3) niewystarczająca liczba opracowań, narzędzi i wytycznych w sprawie wiodących oraz porównywalnych wskaźników pomiaru realizacji CZR przez przedsiębiorstwa¹;
- 4) niedostateczne rozpowszechnienie informacji o dotychczas proponowanych metodykach² pomiaru wkładu przedsiębiorstw w osiąganie CZR, takich jak *Wytyczne w sprawie podstawowych wskaźników do raportowania przez jednostki gospodarcze wkładu we wdrażanie Celów Zrównoważonego Rozwoju*, opracowane przez Międzyrządową Grupę Roboczą Ekspertów ds. Międzynarodowych Standardów Rachunkowości i Sprawozdawczości (UNCTAD–ISAR) (zob. UNCTAD, 2019, 2020; Szycha, 2022) – w skrócie *Wytyczne GCI*.

¹ Ważną pomocą metodyczną dla podmiotów stosujących Standardy GRI jako podstawę raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju jest dokument opracowany przez ekspertów GRI, znowelizowany w 2022 r., który przedstawia powiązania między 17 CZR i podcelami z Agendy 2030 a ujawnieniami (wskaźnikami) określonymi w Standardach GRI. Celem tego dokumentu jest pomoc praktykom sporządzającym sprawozdania ujawnić wpływ ich podmiotów i wkład w realizację CZR poprzez te Standardy (GRI, 2022).

² Inną propozycją jest np. *Barometr wpływu*, tj. narzędzie zawierające wskaźniki do mierzenia wpływu biznesu na realizację CZR. Narzędzie to opracowano w Polsce w ramach Kampanii 17 CZR zachęcającej przedsiębiorstwa do podjęcia działań na rzecz wdrażania Agendy 2030. *Barometr* zawiera 30 wskaźników służących do pomiaru kluczowych kwestii w ramach sześciu CZR priorytetowych dla polskiego biznesu, tj. nr 3, 4, 5, 8, 9 i 12. *Barometr wpływu* w formie prostych arkuszy do wyliczania wskaźników i dokument o poufności danych są dostępne bezpłatnie na stronie internetowej (CSR Consulting, 2020).

Biorąc pod uwagę powyższe kwestie oraz fakt, że dotychczas nie przeprowadzono badań na temat wkładu spółek giełdowych funkcjonujących w Polsce w osiąganie CZR z uwzględnieniem *Wytycznych GCI*, jako dwa cele niniejszego artykułu – powiązane ze sobą – przyjęto:

- 1) zidentyfikowanie wskaźników służących pomiarowi realizacji CZR przez przedsiębiorstwa według metodyki UNCTAD–ISAR, które zostały wykazane w raportach zintegrowanych lub niefinansowych sprawozdaniach spółek notowanych na Gieldzie Papierów Wartościowych (GPW) w Warszawie;
- 2) ustalenie czynników mających wpływ na liczbę ujawnianych wskaźników CZR przez spółki giełdowe.

Badaniem empirycznym objęto sprawozdania 62 spółek giełdowych za 2020 rok i 55 spółek giełdowych za 2019 rok, które miały formę raportu zintegrowanego albo oddzielnego sprawozdania na temat informacji niefinansowych. Liczba zbadanych sprawozdań w 2019 roku była mniejsza niż w 2020 roku, ponieważ siedem badanych spółek nie opublikowało raportu zintegrowanego ani oddzielnego sprawozdania na temat informacji niefinansowych za 2019 rok. Raporty zostały wyszukane na stronach internetowych poszczególnych spółek. Zbadano w szczególności zależność liczby ujawnionych wskaźników CZR od takich czynników jak: wielkość spółki, zaliczanie przedsiębiorstwa do branż kontrowersyjnych, przynależność spółki do indeksu giełdowego WIG-ESG oraz rodzaj sprawozdania zawierającego informacje niefinansowe. Wyniki badania są istotne dla ustalenia możliwości mierzenia stopnia zrealizowania CZR na podstawie informacji ujawnianych przez spółki giełdowe. Nowością w badaniu jest uwzględnienie wytycznych UNCTAD–ISAR i powiązanie ujawnień przedsiębiorstw z pomiarem realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju. Artykuł wnosi zatem wkład do literatury przedmiotu na temat sprawozdawczości zrównoważonego rozwoju podmiotów gospodarczych. Ma również znaczenie praktyczne. Otrzymane rezultaty badania empirycznego wskazują bowiem na konieczność stosowania przez przedsiębiorstwa odpowiednich wskaźników pomiaru CZR, które mogą być podstawą ich rozliczania przez interesariuszy. Ponadto mogą stanowić również wskazówkę dla organizacji zajmujących się opracowaniem standardów raportowania zrównoważonego na temat wyboru odpowiednich miar do weryfikacji realizacji CZR.

W badaniu wykorzystano następujące metody badawcze: analizę treści sprawozdań oraz wybrane metody statystyki opisowej i matematycznej (wieloraką regresję liniową i nieparametryczny test U Manna-Whitneya).

Do osiągnięcia celów przyjęto następującą strukturę artykułu. W pierwszej części dokonano przeglądu literatury na temat badań dotyczących monitorowania przez przedsiębiorstwa realizacji CZR oraz czynników determinujących raportowanie tych celów. Przegląd literaturowy pozwolił na postawienie czterech hipotez badawczych. Następnie opisano metodykę przeprowadzonego badania empirycznego. W przedostatniej części artykułu zostały przedstawione rezultaty i wnioski z przeprowadzonego badania. Całość rozważań kończy podsumowanie.

1. Przegląd literatury i hipotezy badawcze

Realizacja CZR przez przedsiębiorstwa jest warunkiem koniecznym do wniesienia wkładu w zrównoważony rozwój. Jak stwierdzają J.A. van Zaten i R. van Tulder (2018), CZR to coś więcej niż lista życzeń do spełnienia. Nie wystarczą zatem same deklaracje przedsiębiorstw o przyczynianiu się do zrównoważonego rozwoju bez podania konkretnych działań, postępu ich realizacji oraz rzeczywistych wyników w sprawozdawczości zewnętrznej. Brak raportowania tego typu ujawnień wskazuje na tworzenie pozornego zaangażowania podmiotów w zrównoważony rozwój i jest krytykowane zarówno przez naukowców, jak i interesariuszy (zob. Cosma i in., 2020; Eccles, Karbassi, 2018; Izzo i in., 2020b; van Zaten, van Tulder, 2018). Jednakże złożoność CZR powoduje, że trudno jest na podstawie raportów niefinansowych ocenić, jaki jest rzeczywisty wkład przedsiębiorstw w ich realizację. Ponadto do tej pory badania naukowców zarówno zagranicznych, jak i polskich koncentrowały się na dokonywaniu wybranych ujawnień, np. środowiskowych, społecznych lub pracowniczych (Deegan, Gordon, 1996; Gray, Bebbington, 2010; Matuszak, Różańska, 2017; Szadziewska, 2013), ich jakości (Gray i in., 2001; Braam i in., 2016; Hąbek, 2015; Szadziewska, Kujawski, 2021) oraz czynnikach wpływających na ich zakres (Van de Burgwal, Vieira, 2014; Dyduch, Krasodomska, 2017; Szadziewska i in., 2018; Tan i in., 2016; Vollero i in., 2019; Waniak-Michalak i in., 2018). Natomiast dużo mniej prac przedstawia rezultaty badań na temat praktyk raportowania w zakresie zrównoważonego rozwoju, w szczególności, w jaki sposób przedsiębiorstwa dążą do osiągnięcia CZR (Izzo i in., 2020b; Diaz-Sarachaga, 2021; García-Meca, Martínez-Ferrero, 2021; Heras-Saizarbitoria i in., 2022; Nicolò i in., 2022). Jednak raporty prezentujące informacje z tego zakresu mogłyby stać się podstawą rozliczania i komunikowania interesariuszom wysiłków organizacji związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej w sposób zrównoważony.

Dotychczas przeprowadzone badania wskazują na szereg czynników zewnętrznych mających wpływ na ujawnienia z zakresu zrównoważonego rozwoju, mimo że przedsiębiorstwa same decydują o wyborze swoich priorytetowych CZR (Cosma i in., 2020). Jak stwierdzają F. Rosati i L.G.D. Faira (2019), do nich w szczególności zalicza się kraj pochodzenia ze względu na różnice w cechach instytucjonalnych, takich jak: system polityczny i prawny, sytuację ekonomiczną, normy społeczno-kulturowe oraz systemy edukacji i pracy. Ponadto według J. Krasodomskiej i in. (2022, s. 111), istotny wpływ na prezentowanie CZR w sprawozdawczości zewnętrznej może mieć presja interesariuszy zorientowanych na ochronę środowiska, klientów i pracowników. Podobne rezultaty badań otrzymała S. Silva (2021), która wskazała, że ujawnianie CZR w raportach było wykorzystywane przez przedsiębiorstwa w celu wzmocnienia legitymizacji społecznej oraz spełnienia oczekiwań interesariuszy. Jednakże przedstawiane w raportach informacje miały głównie charakter symboliczny, tworząc korzystniejszy niż w rzeczywistości wizerunek firmy, bez prezentowania powiązań między CZR a celami strategicznymi i podejmowanymi działaniami związanymi z ich realizacją (zob. również Heras-Saizarbitoria i in., 2022; Lodhia i in., 2022; Nicolò i in., 2022; Van der Waal, Thijssens, 2020).

W literaturze przedmiotu, oprócz wymienionych powyżej czynników zewnętrznych determinujących raportowanie CZR, wymienia się też przynależność do branży, wielkość przedsiębiorstwa (np. mierzona liczbą zatrudnionych, wielkością aktywów, wielkością osiąganych przychodów ze sprzedaży), osiągane wyniki (np. uwzględniające ROA, ROE, wielkość zysku) oraz jego zobowiązania do prowadzenia działalności w sposób odpowiedzialny społecznie. Na przykład rezultaty badań otrzymane przez S. Pizzi i in. (2021) potwierdzają, że przedsiębiorstwa z branż wrażliwych (kontrowersyjnych) są zainteresowane ujawnianiem swojego wkładu w zrównoważony rozwój, co może wynikać z potrzeby uzyskania i utrzymania legitymizacji społecznej ich działalności. Badania przeprowadzone przez I.M. García-Sánchez i in. (2022) wskazują na występowanie dodatniej istotnej zależności między raportowaniem CZR a wielkością firmy. Powiązanie między tymi zmiennymi potwierdzili również F. Rosati i L.G.D. Faria (2018). Natomiast otrzymane przez nich rezultaty wskazały, że wyniki ekonomiczne miały niewielkie znaczenie w ujawnianiu informacji z zakresu zrównoważonego rozwoju. Stwierdzono bowiem słaby, negatywny związek między wskaźnikiem ROE a dokonywaniem ujawnień na temat CZR.

Chociaż opublikowano już wiele prac na temat praktyki raportowania informacji dotyczących realizacji CZR, wiedza z tego zakresu jest wciąż niewystarczająca. Biorąc to pod uwagę, w prezentowanym badaniu zostanie sprawdzone występowanie zależności między zakresem dokonywanych przez spółki notowane na GPW w Warszawie ujawnień CZR a następującymi czynnikami: przynależność spółki do branży kontrowersyjnej, jej wielkość, zaliczanie do indeksu WIG-ESG oraz rodzaj zewnętrznego sprawozdania, zawierającego informacje z zakresu zrównoważonego rozwoju.

1.1. Zaliczanie przedsiębiorstwa do branży kontrowersyjnej

Do branż kontrowersyjnych („grzesznych”, *sinful*) zalicza się najczęściej branże przedsiębiorstw, których działalność generuje dodatkowe koszty dla środowiska, społeczeństwa i zdrowia publicznego, np. branżę tytoniową, hazardową, alkoholową (Jo, Na, 2012; Lindorff i in., 2012), a także firmy energetyczne, wydobywcze (Du, Vieira, 2012), chemiczne, transportowe, motoryzacyjne oraz wyrobów metalowych (Günther, Hüske, 2015; Kanbaty i in., 2020). Podmioty działające w branżach uznawanych za szkodliwe dla środowiska lub społeczeństwa są postrzegane jako mniej wiarygodne. Z tego powodu muszą swoją działalność w zakresie zrównoważonego rozwoju znacznie bardziej dokumentować niż pozostałe przedsiębiorstwa (Chang i in., 2020). Ich działania podlegają bardziej uważnej obserwacji przez interesariuszy i bardziej krytycznej ocenie niż w pozostałych branżach. Oczekuje się zatem od firm zaliczanych do tej grupy szerszego zakresu ujawnianych informacji środowiskowych i społecznych, aby można było poddać je weryfikacji i ocenie (Vollero i in., 2019). J. Byrd i in. (2017) twierdzą, że firmy z branż kontrowersyjnych nie tylko ujawniają więcej informacji z zakresu ochrony środowiska, ale też dużo miejsca w swoich raportach poświęcają aspektom społecznym i inicjatywom lokalnym. Potwierdzeniem tego są otrzymane przez L. Sierra-Garcíę i in. (2018, s. 9) rezultaty badań, w których wykazano statystycznie istotny, pozytywny związek między funkcjonującymi w Hiszpanii przedsiębiorstwami z sektora o dużym wpływie

na środowisko a poziomem ujawnień informacji niefinansowych w raportach zrównoważonego rozwoju, sporządzonych za 2018 rok. Podobna sytuacja wystąpiła również w spółkach o dużej uciążliwości środowiskowej działających w Polsce, które dokonują szerszego zakresu ujawnień środowiskowych i społecznych niż pozostałe (Szadziwska i in., 2018).

H. Jo i H. Na (2012) oraz Y. Cai i in. (2012) potwierdzili też, że działania z zakresu społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa (CSR) prowadzone przez firmy z branż kontrowersyjnych są postrzegane jako legitymizacja ich wątpliwie odpowiedzialnego biznesu („mydlenie oczu”, *window dressing*). Często przedsiębiorstwa należące do tych branż dokonują zmian w prezentacji informacji z poszczególnych lat (Waniak-Michalak i in., 2018), aktualizacji danych i ich korekt w wyniku błędów ujawnionych w późniejszym okresie. Tego typu działania są traktowane jako chęć zatuszowania negatywnych efektów działalności i zwiększają ryzyko dla interesariuszy (Martínez-Ferrero i in., 2022). I. Khanchel i N. Lassoued (2022) twierdzą, że tego typu firmy mają też tendencje do ujawniania tylko pozytywnych informacji i do reklamowania swoich działań w zakresie zrównoważonego rozwoju (Oh i in., 2017). Inni badacze wskazują, że firmy z branż kontrowersyjnych mają wręcz obowiązek angażowania się w działania z zakresu CSR, aby rekompensować negatywne skutki swojego funkcjonowania (Guo i in., 2022, s. 3).

Wiele badań wskazuje na pozytywną zależność między działalnością firmy w obszarze zrównoważonego rozwoju, zakresem ujawnień na ten temat a wynikami firmy, mierzonymi wskaźnikami finansowymi i wartością firmy (Cai i in., 2012). Ponadto E. García-Meca i J. Martínez-Ferrero (2021) zakładają, że efekt ten występuje tylko wtedy, gdy firma podlega istotnej kontroli przez interesariuszy, czyli głównie w branżach kontrowersyjnych. Co więcej, taka sytuacja miała miejsce wtedy, gdy występowały negatywne konsekwencje związane z działaniami prowadzonymi w przedsiębiorstwach. Wskazują na to otrzymane rezultaty m. in. przez C. Deegan i in. (2000), D.M. Patten (2000) oraz P. Archela i in. (2009). Jednakże inne badania nie potwierdzają, że większy poziom ujawnień przez przedsiębiorstwa kontrowersyjne koreluje z wynikami z zakresu ESG, co wiąże się z założeniem, że lepsze ujawnienia nie oznaczają większej odpowiedzialności w zakresie zrównoważonego rozwoju (Garcia i in., 2019).

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzenia i wyniki badań innych badaczy, sformułowano następującą hipotezę badawczą:

Hipoteza 1: Spółki notowane na GPW w Warszawie zaliczone do branż kontrowersyjnych ujawniają w raportach zintegrowanych lub oddzielnych sprawozdaniach niefinansowych więcej mierników dotyczących zrównoważonego rozwoju niż nienależące do tych branż.

1.2. Wielkość przedsiębiorstwa

Wcześniejsze badania także wskazują, że istotnym czynnikiem wpływającym na zakres ujawnianych informacji na temat zrównoważonego rozwoju jest wielkość przedsiębiorstwa (Lubis i in., 2019; Hou, Reber, 2011). M.J. Santos i C. Silva Bastos (2020) stwierdzili, na podstawie badania dotyczącego dużych portugalskich spółek,

ze przedsiębiorstwa mające duży wpływ na otaczające środowisko, są bardziej skłonne do włączania CZR do swoich sprawozdań.

Niektóre informacje będą ujawniane tylko przez firmy podlegające szczególnej kontroli inwestorów (Lina, 2013)³ i innych interesariuszy. Złożoność działalności prowadzonej przez duże przedsiębiorstwa będzie korelować z poziomem zainteresowania publicznego i presją społeczeństwa na wykazywanie przez nie większej odpowiedzialności społecznej i środowiskowej (Dewi i in., 2021). Jak stwierdzają D. Dissanayake i in. (2019, s. 72), wynika to z faktu, że podmioty zaliczane do tej grupy są bardziej widoczne w różnych sferach życia społecznego, dlatego też kontrola ich działań przez interesariuszy oraz oczekiwania wobec nich są większe. Ponadto przedsiębiorstwa prowadzące działalność na dużą skalę generują więcej negatywnych skutków dla środowiska i w większym stopniu wpływają na społeczeństwo (Van de Burgwal, Vieira, 2014). Z tego powodu ich zaangażowanie w raportowanie działań na rzecz zrównoważonego rozwoju jest większe w celu kształtowania wizerunku przyjaznego dla otoczenia. Duże podmioty mogą także ujawniać więcej informacji w celu minimalizowania kosztów agencji (White i in., 2007). Poza tym, jak wskazują niektórzy badacze, duże firmy mają odpowiednie zasoby, aby zbierać i prezentować informacje oczekiwane przez interesariuszy (Faisal i in., 2018).

Miara wielkości przedsiębiorstwa wykorzystywaną w badaniach jest najczęściej logarytm naturalny aktywów (Al Amosh, Khatib, 2021), liczba pracowników (Ifran, 2020; Doğan, 2013) lub przychody ze sprzedaży (Tan i in., 2016; Dissanayake i in., 2019). Zastosowanie logarytmu naturalnego zmniejsza fluktuację danych bez zmiany proporcji wartości oryginalnych (Ifran, 2020).

Biorąc pod uwagę znaczenie wielkości przedsiębiorstwa dla poziomu ujawnień dotyczących działań z zakresu zrównoważonego rozwoju, sformułowano następną hipotezę:

Hipoteza 2: Wielkość spółki notowanej na GPW w Warszawie ma wpływ na liczbę sprawozdawanych przez nią mierników dotyczących zrównoważonego rozwoju w raportach zintegrowanych lub oddzielnych sprawozdaniach niefinansowych.

1.3. Przynależność spółki do indeksu WIG-ESG

Wzrost znaczenia w ocenie działalności przedsiębiorstw działań na rzecz zrównoważonego rozwoju ma wpływ na zmianę podejścia inwestorów do lokowania swojego kapitału. Przy podejmowaniu decyzji przez tę grupę interesariuszy, oprócz parametrów ekonomicznych, liczą się coraz częściej kwestie środowiskowe, społeczne i etyczne. Jak stwierdza Sz. Czopik (2017, s. 241), to właśnie w działaniach firm uwzględniających społeczną odpowiedzialność⁴ inwestorzy próbują szukać stabilności i bezpieczeństwa swoich portfeli inwestycyjnych, w szczególności po kryzysie

³ Podane za L. Barokah, F. Fachrurrozie (2019).

⁴ Koncepcja społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa (CSR) jest bezpośrednio związana z koncepcją zrównoważonego rozwoju. Przez Komisję Europejską jest definiowana jako odpowiedzialność przedsiębiorstw za ich wpływ na otoczenie (Komisja Europejska, 2011, s. 7). Niemniej w literaturze przedmiotu termin ten jest w różny sposób interpretowany.

finansowym z lat 2008–2010. Odpowiedzią na zmieniające się potrzeby interesariuszy jest powstanie na rynkach giełdowych indeksów zrównoważonego rozwoju, czy też indeksów społecznej odpowiedzialności⁵. Mają one za zadanie wskazać te przedsiębiorstwa, które włączają do swojej strategii realizację celów zrównoważonego rozwoju. Selekcja spółek do takich indeksów oparta jest nie tylko na kryteriach ekonomicznych, ale również środowiskowych, społecznych i związanych z przestrzeganiem ładu korporacyjnego.

W Polsce indeksem spółek społecznie odpowiedzialnych notowanych na warszawskiej GPW jest indeks WIG-ESG, utworzony we wrześniu 2019 roku i zmienny pod względem liczby uczestników. Zastąpił on funkcjonujący od listopada 2009 roku Respect Index. W rankingu indeksu WIG-ESG mogą uczestniczyć wszystkie spółki będące jednocześnie uczestnikami indeksów WIG20 i mWIG40 (Indeksy GPW, 2022, s. 37), czyli spółki największe i średnie z Rynku Głównego GPW. Pod koniec lipca 2022 roku (tj. w okresie rozpoczęcia badania) indeks WIG-ESG obejmował akcje 60 spółek przestrzegających zasad biznesu odpowiedzialnego społecznie w zakresie kwestii środowiskowych, społecznych, ekonomicznych i ładu korporacyjnego.

Różne sprawozdania 58 spółek należących do tego indeksu w 2020 roku były objęte badaniem pod kątem prezentowania informacji środowiskowej przez R. Ignatowskiego i in. (2020, s. 61–69). Zakres ujawnień wskaźników środowiskowych 70% spółek z indeksu WIG-ESG, tj. tych, które sporządziły oświadczenie albo odrębne sprawozdanie na temat informacji niefinansowych za 2019 rok, przeanalizowali M. Gierusz i in. (2021, rozdz. 4), co było podstawą ich wnioskowania, że jakość i użyteczność opublikowanych informacji środowiskowych przez badane spółki była bardzo niska, większość spółek raportowała informacje z obowiązku wynikającego z dyrektywy 2014/95/UE i nie ujawniała informacji środowiskowych, które mogłyby postawić je w złym świetle. M. Wójcik-Jurkiewicz (2020) zajęła się z kolei oceną praktyk raportowania w 2019 roku informacji niefinansowych zawartych w różnych komunikatach ośmiu banków, należących do indeksu WIG-ESG. Autorka ustaliła, że pięć banków raportowało informacje na temat CZR, przy czym nie można było jednoznacznie wskazać wiodącego celu, a w raportach trzech banków brakowało informacji na temat CZR.

W naszych badaniach założono, że spółki zaliczone do WIG-ESG przedstawiają w swoich raportach zintegrowanych lub niefinansowych jednak więcej informacji na temat realizacji CZR niż nienależące do tego indeksu. Biorąc to pod uwagę sformułowano trzecią hipotezę badawczą:

Hipoteza 3: Spółki należące do indeksu WIG-ESG ujawniają w raportach zintegrowanych lub oddzielnych sprawozdaniach niefinansowych więcej mierników dotyczących zrównoważonego rozwoju niż pozostałe spółki giełdowe.

⁵ Pierwszy na świecie indeks zrównoważonego rozwoju skupiający 400 spółek na rynku amerykańskim, tj. Domini 400 Social Index, powstał w USA w maju 1990 r. W 2009 r. zmienił on nazwę na FTSE KLD 400 Social Index – KLD400. Oprócz wskazanego do znanych indeksów należą Dow Jones Sustainability Index oraz FTSE4GOOD Index (Marcinkowska, 2010, s. 128).

1.4. Rodzaj sprawozdania

Rezultaty wielu badań wskazują na zróżnicowaną formę przekazywania przez przedsiębiorstwa informacji na temat zrównoważonego rozwoju. Początkowo były to informacje w raportach rocznych korporacji na temat zasobów i zaangażowania społecznego (zob. Guthrie, Parker, 1989; Buhr i in., 2014). W latach 80. i 90. XX wieku, ze względu na rosnącą liczbę wypadków i katastrof ekologicznych, podmioty zaczęły sporządzać oddzielne raporty środowiskowe (zob. np. Deegan i in., 2000; Bebbington, Gray, 2002). Następnie od połowy lat 90. XX wieku wzrosła liczba publikowanych przez przedsiębiorstwa raportów zrównoważonego rozwoju oraz raportów CSR (zob. Reverte, 2009; Braam i in., 2016; Verbeeten i in., 2016; Andrew, Baker, 2020). Stanowiły one odpowiedź na nasilającą się presję interesariuszy odnośnie do prowadzenia działalności gospodarczej w sposób społecznie odpowiedzialny.

Od początku XXI wieku, wraz z rosnącą liczbą raportów zawierających informacje z zakresu zrównoważonego rozwoju, odnotowano w środowisku akademickim wzrost badań związanych z analizowaniem tego typu ujawnień (zob. Dissanayake i in., 2019; Romero i in., 2019). W szczególności od 2015 roku ukierunkowanie prowadzonych prac badawczych dotyczyło realizacji CZR (np. Erin, Bamigboye, 2021; Gunawan i in., 2020; Izzo i in., 2020a; Krasodomska i in., 2022; Lodhia i in., 2022; Pizzi i in., 2022).

Brak ujednoczonych standardów raportowania informacji z zakresu zrównoważonego rozwoju umożliwia przedsiębiorstwom decydowanie o sposobie ich prezentacji interesariuszom. Potwierdzają to ostatnie badania przeprowadzone przez KPMG. Otrzymane rezultaty wskazują bowiem na różne formy raportowania informacji na ten temat (KPMG Survey, 2022, s. 19). Przede wszystkim raport roczny był najczęściej wybieranym sposobem przekazywania interesariuszom ujawnień z zakresu zrównoważonego rozwoju. Na taki rodzaj raportowania wskazało 60% spółek należących do N100 oraz 68% z grupy G250⁶. Niemniej, zaobserwowano też wzrost opublikowanych raportów zintegrowanych zawierających informacje z tego obszaru, w szczególności w regionie Azji i Pacyfiku oraz Ameryce Łacińskiej (KPMG Survey, 2022, s. 21). Wykorzystanie takich sprawozdań potwierdzają w swoich badaniach m.in. Izzo i in. (2020a, 2020b) oraz Nicolò i in. (2022). Raport zintegrowany według Nicolò i in. (2022) wspiera przedsiębiorstwa w podejmowaniu znaczących zmian w kulturze, strategiach, wartościach, modelach biznesowych lub praktykach sprawozdawczych w celu realizacji priorytetów środowiskowych, społecznych i praw człowieka określonych w CZR. Chociaż raport zintegrowany został zaproponowany przez Radę IIRC (2013), aby przede wszystkim odpowiedzieć na potrzeby informacyjne dostarczających kapitał finansowy do przedsiębiorstw, to może je motywować do dostosowania ich strategii, modeli biznesu i procesów tworzenia wartości do realizacji CZR. W konsekwencji takie podejście do raportowania umożliwia prezentację

⁶ Do grupy spółek N100 należy 100 największych przedsiębiorstw pod względem przychodów z 58 krajów biorących udział w badaniu KPMG. Natomiast do grupy spółek G250 zalicza się 250 największych światowych przedsiębiorstw pod względem przychodów na podstawie rankingu z 2021 Fortune 500.

różnym interesariuszom sposobu, w jaki przedsiębiorstwa wcielają CZR w podejmowane decyzje. Raport zintegrowany przedstawia bowiem, jak organizacja tworzy wartość w krótkim, średnim i długim okresie, uwzględniając powiązania między jej strategią, ładem korporacyjnym, niematerialnymi nośnikami wartości oraz otoczeniem środowiskowym i społecznym. Może zatem stanowić ważne narzędzie komunikowania, które dostarczy zainteresowanym stronom istotnych informacji na temat podejmowanych przez przedsiębiorstwo działań niezbędnych do osiągnięcia CZR (zob. Nicolò i in., 2022; Izzo i in., 2020a; Ali i in., 2021). Dlatego też zdaniem C.A. Adams i in. (2020) podejście wielokapitałowe przyjęte w koncepcji raportu zintegrowanego powinno być wdrażane przez firmy, aby dostosować odpowiednie CZR do długookresowego tworzenia wartości i transformowania sześciu form kapitału. Zakładając motywacyjny charakter raportu zintegrowanego w kierunku realizacji i ujawniania wybranych przez przedsiębiorstwa celów przyjętych w Agendzie 2030, została sformułowana ostatnia hipoteza badawcza:

Hipoteza 4: Spółki notowane na GPW w Warszawie sporządzające raporty zintegrowane ujawniają więcej mierników dotyczących zrównoważonego rozwoju niż spółki sporządzające oddzielne sprawozdania niefinansowe.

2. Metodyka badania

Do analizy wybrano losowo (korzystając z funkcji „LOS.ZAKR” Excela) 78 z 419 spółek notowanych na GPW w Warszawie w sierpniu 2022 roku. Spośród wylosowanych 78 spółek odrzucono 16, które nie opublikowały raportów zintegrowanych lub oddzielnych sprawozdań niefinansowych w 2020 roku. Badaniem objęto zatem 62 spółki giełdowe. Wszystkie sporządziły raport zintegrowany albo sprawozdanie niefinansowe za 2020 rok, a 55 spośród nich za 2019 rok. Podstawowe dane dotyczące badanych spółek przedstawiono w tabeli 1.

Trzydzieści osiem spółek pochodziło z branż kontrowersyjnych i dwadzieścia cztery z pozostałych branż. Największy udział w próbie badawczej miały spółki z branży finansowej (19,3%), następnie energetycznej i paliwowej (14,5%) oraz budowlanej (9,7%). Po cztery spółki działały w branży produkcji urządzeń mechanicznych i branży spożywczej, zaś 1–3 spółki reprezentowały branże: elektronika, media, odzież i obuwie, sprzęt i materiały medyczne, środki transportu, wyroby metalowe, hutnictwo, branżę chemiczną i wydobywczą.

Wszystkie spółki z branż zaliczonych do kontrowersyjnych prowadziły działalność o cechach szkodliwości dla środowiska przyrodniczego. Były to w szczególności branże: budowlana, chemiczna, energetyczna i paliwowa, wydobywczą oraz hutniczą. Grupa „pozostałe branże” obejmowała instytucje finansowe (banki i ubezpieczycieli), przedsiębiorstwa handlu artykułami spożywczymi i tekstylnymi, telekomunikacyjne i turystyczne.

Spółki objęte badaniem stanowiły w prawie 92% przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 250 osób, czyli podmioty duże i bardzo duże. Wśród badanych było tylko pięć spółek średniej wielkości pod względem liczby zatrudnionych.

Tabela 1. Charakterystyka spółek objętych badaniem

Wyszczególnienie	Liczba spółek	Procent
Spółki ogółem	62	100
Spółki należące do branż kontrowersyjnych	38	61,3
Spółki należące do pozostałych branż	24	38,7
Spółki z branży:		
– finansowa	12	19,3
– energetyczna i paliwowa	9	14,5
– budowlana	6	9,7
– urzędzeń mechanicznych	4	6,5
– spożywcza	4	6,5
– inne branże	27	43,5
Liczba zatrudnionych:		
– do 250	5	8,1
– 251–1000	9	14,5
– 1001–5000	22	35,5
– powyżej 5000	26	41,9
Spółki objęte WIG-ESG	25	40,3
Spółki nienależące do WIG-ESG	37	59,7
Spółki, które sporządziły raport zintegrowany w:		
– 2019 roku	21	38,2
– 2020 roku	16	25,8
Spółki, które sporządziły oddzielne sprawozdanie niefinansowe w:		
– 2019 roku	34	61,8
– 2020 roku	46	74,2
Spółki, które zawarły w raporcie/sprawozdaniu informacje o CZR w:		
– 2019 roku	34	61,8
– 2020 roku	39	62,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania empirycznego.

W skład indeksu giełdowego WIG-ESG wchodziło 25 podmiotów, tj. 40,3% badanych spółek.

Większość przedsiębiorstw sporządziła w obu latach oddzielne sprawozdanie zawierające informacje niefinansowe (ok. 62% wszystkich raportujących w 2019 r. i ok. 74% w 2020 r.), które nosiły różne nazwy, np. sprawozdanie na temat informacji niefinansowych, raport zrównoważonego rozwoju, raport CSR. Raport zintegrowany w formie PDF lub interaktywnej przygotowało 21 (ok. 38%) spółek w 2019 roku i 16 (ok. 26%) w następnym roku. W większości raportujący zastosowali w obu latach standardy GRI jako podstawę metodyczną sporządzenia sprawozdania zewnętrznego. W 2020 roku było to 45 spółek, tj. 72,6% badanych. W pozostałych spółkach oparto się na wytycznych *Standardu Informacji Niefinansowej (SIN)* lub własnej metodyce sprawozdawczej.

Badanie składało się z dwóch etapów. Na pierwszym etapie (sierpień–październik 2022 roku) zastosowano ilościową analizę treści raportów, która w prostym ujęciu według K.A. Neuendorf i P.D. Skalskiego (2009) polega na ilościowym badaniu cech wiadomości. Zastosowanie tej metody miało na celu ustalenie, ile i które mierniki zgodne z metodyką UNCTAD–ISAR są ujawniane przez analizowane spółki oraz jaki jest sposób prezentacji tych informacji. Kodowane informacje dotyczące ujawnianych mierników przez badane przedsiębiorstwa były gromadzone w pliku Excel. Zastosowano zmienną binarną, przyporządkowując wartość 1 w przypadku prezentowania w raporcie niefinansowym miernika, 0 zaś w przeciwnym przypadku.

W *Wytycznych GCI* zaproponowano 33 podstawowe mierniki, które służą do pomiaru dokonań przedsiębiorstw odnośnie do CZR. Wskaźniki te (zob. tab. 3) zostały podzielone na cztery obszary tematyczne, odpowiadające aspektom zrównoważonego rozwoju, tzn. obszar ekonomiczny (8 wskaźników), środowiskowy (11 wskaźników), społeczny (7 wskaźników) i instytucjonalny (7 wskaźników) (zob. UNCTAD, 2019; Szychta, 2022, s. 81–84). Mierniki przeznaczone dla przedsiębiorstw są powiązane z 11 spośród 17 CZR⁷, tj. celami 3–10, 12 i 16–17. Mierniki ekonomiczne są powiązane z CZR nr 7, 8, 9 i 17. Wskaźniki środowiskowe wiążą się z CZR nr 6, 7, 9 i 12. Wskaźniki społeczne dotyczą CZR nr 3, 4, 5, 8 i 10, a instytucjonalne CZR nr 5 i 16. Według *Wytycznych GCI* przedsiębiorstwa nie ustalają wskaźników odnoszących się do CZR nr 1, 2, 11, 13, 14 i 15.

Na kolejnym etapie wykorzystano analizę statystyczną i takie narzędzia jak: test U Manna-Whitneya i wieloraką regresję linową w celu weryfikacji postawionych hipotez. Zostały spełnione warunki stosowalności regresji wielorakiej.

Test nieparametryczny U Manna-Whitneya został zastosowany dla ustalenia istotności różnic między ujawnieniami firm z zakresu zrównoważonego rozwoju w sprawozdaniach za 2019 i 2020 rok. Test wykazał brak istotnych różnic w ujawnieniach w poszczególnych latach zarówno dla całkowitej liczby mierników ($p = 0,169$), jak i mierników pozaśrodowiskowych ($p = 0,182$), dlatego w dalszej analizie nie został uwzględniony wśród zmiennych niezależnych rok sprawozdawczy.

Zmienne wpływające na liczbę ujawnianych przez spółki giełdowe mierników zrównoważonego rozwoju uwzględnione w modelach regresji zostały przedstawione w tabeli 2.

⁷ Pełne sformułowania CZR z Agendy 2030 (ONZ, 2015) są skrótowo wyrażane: 1. Koniec z ubóstwem, 2. Zero głodu, 3. Dobre zdrowie i jakość życia, 4. Dobra jakość edukacji, 5. Równość płci, 6. Czysta woda i warunki sanitarne, 7. Czysta i dostępna energia, 8. Wzrost gospodarczy i godna praca, 9. Innowacyjność, przemysł, infrastruktura, 10. Mniej nierówności, 11. Zrównoważone miasta i społeczności, 12. Odpowiedzialna produkcja i konsumpcja, 13. Działania w dziedzinie klimatu, 14. Życie pod wodą, 15. Życie na lądzie, 16. Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje, 17. Partnerstwo na rzecz celów.

Tabela 2. Zmienne niezależne uwzględnione w modelach regresji

Nazwa zmiennej	Definicja	Oczekiwany znak w modelu regresji	Źródło
Działalność w branżach kontrowersyjnych: <i>Sin</i>	zmienna binarna: 1 dla firmy z branży kontrowersyjnej; 0 w przeciwnym przypadku	+	Deegan i in. (2000), Patten (2000), Archel i in. (2009)
Wielkość firmy: <i>Lz, La</i>	logarytm liczby zatrudnionych; logarytm wartości aktywów	+	Al Amosh, Khatib (2021), Doğan (2013), Ifran (2020)
Przynależność spółki do WIG-ESG: <i>We</i>	zmienna binarna: 1 przynależność do WIG-ESG; 0 w przeciwnym przypadku	+	Czopik (2017), Sikacz, Wołczek (2017, 2018)
Rodzaj raportu: <i>Rr</i>	zmienna binarna: 1 dla raportu zintegrowanego; 0 dla odrębnego sprawozdania na temat informacji niefinansowych	+	Adams i in. (2020), Izzo i in. (2020 b), Nicolò i in. (2022)

Źródło: opracowanie własne.

Przyjęto dwa równania regresji. W pierwszym (1) wykorzystano logarytm liczby zatrudnionych jako wielkość firmy. W drugim równaniu (2) wielkość firmy jest mierzona logarytmem wartości aktywów.

$$LMZR(Sin, Lz, We, Rr) = a_{0,1} + b_{1,1} \times Sin + b_{2,1} \times Lz + b_{3,1} \times We + b_{4,1} \times Rr \quad (1)$$

$$LMZR(Sin, La, We, Rr) = a_{0,2} + b_{1,2} \times Sin + b_{2,2} \times La + b_{3,2} \times We + b_{4,2} \times Rr \quad (2)$$

gdzie:

LMZR – liczba mierników z zakresu zrównoważonego rozwoju ujawniona w sprawozdaniu,

$a_{0,1}$, $a_{0,2}$, $b_{1,1}$, $b_{1,2}$, $b_{2,1}$, $b_{2,2}$, $b_{3,1}$, $b_{3,2}$, $b_{4,1}$, $b_{4,2}$ – parametry regresji liniowej.

3. Rezultaty badania i dyskusja

Na pierwszym etapie badania ustalono, że do CZR w ujęciu makroekonomicznym nawiązały w sprawozdaniach 34 spółki (22 z branż kontrowersyjnych i 12 z branż pozostałych) w 2019 roku i 39 raportujących (26 z branż kontrowersyjnych i 13 z branż pozostałych) w 2020 roku. Świadczy to o wzroście zainteresowania badanych

spółek z warszawskiej GPW kwestiami zrównoważonego rozwoju, choć wystąpiły różnice w zakresie i sposobie tego nawiązania. W raportach sporządzonych za 2020 rok przez 39 spółek, które uwzględniły CZR, tylko 21 (ok. 34% wszystkich objętych badaniem) przedstawiło informacje na temat rzeczywistych działań związanych z realizacją priorytetowych CZR. Natomiast pozostałe przedsiębiorstwa nie dokonywały takich ujawnień. Interesariusze, chcąc ocenić zaangażowanie podmiotów w zrównoważony rozwój, są zmuszeni do poszukiwania w całym raporcie informacji o powiązaniach CZR z działalnością biznesową. Ponadto prezentowane informacje są mało przejrzyste, zbyt ogólne, a także podane w taki sposób, aby kreować pozytywne wrażenie. Do takich przykładów należy zaliczyć m.in. następujące sformułowania: „naszą dewizą jest zrównoważony rozwój”, „nasza strategia uwzględnia inicjatywy w zakresie zrównoważonego rozwoju”, spółka „przetwarza cenne zasoby ziemi, dostarczając światu produkty, które umożliwiają jego zrównoważony rozwój”. Podobne wyniki otrzymały w swoich badaniach G. Michalczuk i U. Konarzewska (2018), które wskazały na ujawnianie wybranych wskaźników odnoszących się do prowadzenia działalności w sposób zrównoważony, a także na ich brak w odniesieniu do niektórych CZR. Badanie J. Krasodomskiej i in. (2022) potwierdziło również pomijanie ważnych CZR w raportach niefinansowych. Występowanie rozbieżności między komunikowaniem w raportach korporacyjnych wkładu w zrównoważony rozwój a podejmowaniem rzeczywistych działań z tego obszaru stwierdzili także G. Nicolò i in. (2022); S. Pizzi i in. (2021). Co więcej, według E. Garcíi-Meki i J. Martínez-Ferrero (2021) dla większości przedsiębiorstw informacje w raportach na temat CZR mają nadal charakter symboliczny wynikający z presji interesariuszy i konieczności reagowania na nią. Wykorzystywane są również do poprawy reputacji firmy i uzyskania akceptacji prowadzonej działalności biznesowej (zob. Heras-Saizarbitoria i in., 2022; Nicolò i in., 2022).

Wyniki analizy treści sprawozdań pod kątem prezentowania informacji o realizacji CZR przez przedsiębiorstwa, wymaganych w wytycznych UNCTAD-ISAR, przedstawiono w tabeli 3. Zawiera ona dane dotyczące ujawnienia 33 mierników przez 55 spółek za 2019 rok i 62 spółki za 2020 rok oraz zastosowanie tych mierników w sprawozdaniach za 2019 i 2020 rok w grupie spółek zaliczonych do branż kontrowersyjnych i spółek należących do pozostałych branż.

Wskaźniki z grupy ekonomicznej (8) i środowiskowej (11) były najczęściej raportowane przez badane spółki, choć wystąpiły znaczne różnice w odsetku przedsiębiorstw ujawniających poszczególne wskaźniki. Dwa wskaźniki ekonomiczne, A.1.1. *Przychody* oraz A.3.1. *Inwestycje dla społeczności*, były prezentowane najczęściej, a dane o wartości dodanej (A.1.2) i wartości dodanej netto (A.1.1) były sporadycznie wykazywane w raportach pozafinansowych.

Mierniki środowiskowe z grupy B.2. *Zarządzanie odpadami* i B.3. *Emisje gazów cieplarnianych* oraz wskaźnik B.5.1. *Energia odnawialna* były raportowane przez większą liczbę podmiotów niż pozostałe wskaźniki w tej grupie. Ponadto w drugim z badanych lat więcej podmiotów zamieściło w swoich raportach informacje na temat emisji bezpośrednich (B.3.1 – 81% badanych spółek), emisji pośrednich pochodzących z zakupionej energii elektrycznej, ciepłej, pary technologicznej (B.3.2 – 56%) oraz energii odnawialnej (B.5.1 – 50%).

Tabela 3. Wskaźniki CZR w spółkach notowanych na GPW w Warszawie

Grupa wskaźników	Wskaźnik	Procent raportujących spółek w roku		Procent raportujących spółek w 2019 roku z branz kontrowersyjnych (N = 35)		Procent raportujących spółek w 2020 roku z branz kontrowersyjnych (N = 38)		Procent raportujących spółek w 2020 roku z branz pozostałych (N = 24)	
		2019 (N = 55)	2020 (N = 62)	kontrowersyjnych (N = 35)	pozostałych (N = 20)	kontrowersyjnych (N = 38)	pozostałych (N = 24)		
Grupa wskaźników ekonomicznych	Wskaźnik ekonomiczny								
A1. Przychody lub wartość dodana (netto)	A.1. Przychody A.1.2. Wartość dodana A.1.3. Wartość dodana netto	76 11 0	69 10 2	91 9 0	50 15 0	84 8 3	46 13 0		
A.2. Płatności dla rządu	A.2.1. Podatki i inne płatności na rzecz rządu	31	34	31	30	34	33		
A.3. Nowe inwestycje / wydatki	A.3.1. Zielone inwestycje A.3.2. Inwestycje dla społeczności A.3.3. Łączne wydatki na badania i rozwój	24 76 15	27 73 11	34 80 23	5 70 0	37 68 18	13 79 0		
A.4. Programy lokalnych dostaw/zakupów	A.4.1. Odsetek zamówień lokalnych	11	5	17	0	8	0		
Grupa wskaźników środowiskowych	Wskaźnik środowiskowy								
B.1. Zrównoważone zużycie wody	B.1.1. Recykling wody i powtórne użycie B.1.2. Efektywność zużycia wody B.1.3. Stres wodny	18 13 18	15 16 18	26 17 29	5 5 0	21 21 29	4 8 0		
B.2. Zarządzanie odpadami	B.2.1. Redukcja wytwarzania odpadów B.2.2. Odpady ponownie wykorzystane /przetworzone /poddawane recyklingowi B.2.3. Odpady niebezpieczne	45 53 64	39 53 61	54 66 77	30 30 40	50 66 76	21 33 38		

B.3. Emisje gazów cieplarnianych	B.3.1. Emisja gazów cieplarnianych (zakres 1)	75	81	89	50	89	67
	B.3.2. Emisja gazów cieplarnianych (zakres 2)	45	56	46	45	53	63
B.4. Substancje i chemikalia niszczące warstwę ozonową	B.4.1. Substancje i chemikalia niszczące warstwę ozonową	22	16	29	10	24	4
	B.5. Zużycie energii	47	50	51	40	47	54
B.5. Zużycie energii	B.5.1. Energia odnawialna	20	23	26	10	29	13
	B.5.2. Efektywność energetyczna						
Grupa wskaźników społecznych							
C.1. Równość płci	C.1.1. Odsetek kobiet na stanowiskach kierowniczych	49	55	49	50	47	67
	C.2. Kapitał ludzki	64	66	69	55	63	71
C.2. Kapitał ludzki	C.2.1. Średnia liczba godzin szkoleń na pracownika	11	10	11	10	13	4
	C.2.2. Wydatki roczne na szkolenia pracowników na jednego zatrudnionego						
	C.2.3. Płace i świadczenia pracownicze jako procent przychodów w podziale na płeć i rodzaj zatrudnionych	0	0	0	0	0	0
C.3. Bezpieczeństwo i zdrowie pracowników	C.3.1. Wydatki na zdrowie i bezpieczeństwo pracowników w stosunku do przychodów	0	0	0	0	0	0
	C.3.2. Wskaźnik częstotliwości wypadków przy pracy	73	71	83	55	79	58
C.4. Objęcie układami zbiorowymi	C.4.1. Procentowy udział pracowników objętych układami zbiorowymi	42	35	51	25	42	25

Grupa wskaźników instytucjonalnych	Wskaźnik instytucjonalny	11	13	11	10	8	21
D.1. Ujawnianie nadzoru korporacyjnego	D.1.1. Liczba posiedzeń rady i wskaźnik frekwencji	11	13	11	10	8	21
	D.1.2. Liczba i odsetek kobiet w radzie	58	66	51	70	61	75
	D.1.3. Struktura wiekowa członków rady	36	37	31	45	32	46
	D.1.4. Liczba posiedzeń komisji rewizyjnej i wskaźnik frekwencji	9	15	11	5	13	17
	D.1.5. Wynagrodzenia: całkowite wynagrodzenie na członka rady (dyrektorów wykonawczych i niewykonawczych)	16	15	17	15	16	13
D.2. Praktyki antykorupcyjne	D.2.1. Kwota kar zapłaconych lub należnych z tytułu rozliczeń	27	32	29	25	39	21
	D.2.2. Przeciętna liczba godzin szkoleń w zakresie przeciwdziałania korupcji rocznie na pracownika	0	5	0	0	8	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie A. Szychta (2022) i wyników badania empirycznego

Dwa spośród 33 mierników, oba z grupy społecznych, nie zostały wykazane przez żadną spółkę, tj. C.2.3. *Place i świadczenia pracownicze jako procent przychodów* [...] i C.3.1. *Wydatki na zdrowie i bezpieczeństwo pracowników w stosunku do przychodów*. Wskaźnik z grupy instytucjonalnej D.2.2. *Przeciętna liczba godzin szkoleń w zakresie przeciwdziałania korupcji rocznie na pracownika* nie był ujawniony w sprawozdaniu żadnej spółki w 2019 roku, a w następnym roku uwzględniło go tylko 5% badanych podmiotów.

Średnia liczba wykazanych wskaźników CZR w sprawozdaniach badanych spółek (tab. 4) wyniosła 10,58 w 2019 roku, a w 2020 roku 10,77, co stanowi jedynie ok. 33% wszystkich wskaźników przyjętych za podstawowe w *Wytycznych GCI*. Średnia wskaźników była większa w obu latach w grupie spółek z branż kontrowersyjnych (12,09 i 11,87 odpowiednio w 2019 i 2020 r.) niż w grupie spółek z pozostałych branż (7,97 i 9,04 odpowiednio w 2019 i 2020 roku). Największa liczba mierników CZR, tj. 21, została zidentyfikowana w raporcie zintegrowanym GK Orlen S.A., sporządzonym zarówno za 2019, jak 2020 rok. Na drugim miejscu uplasowała się spółka Budimex (19 i 20 wskaźników w poszczególnych latach), następnie firma Kęty (19; 18), produkująca wyroby z aluminium i stopy aluminium oraz Jastrzębska Spółka Węglowa (18; 18). Przedsiębiorstwa te są zaliczane do działających w branżach kontrowersyjnych.

Tabela 4. Wybrane statystyki opisowe zmiennych

Zmienna	N	Minimum	Maksimum	Średnia	Odchylenie standardowe
Liczba zatrudnionych w 2020 r.	62	119	82 107	9 294	14 064
Liczba zatrudnionych w 2019 r.	55	158	84 245	10 233	14 743
Aktywa w tys. zł w 2020 r.	62	15 030	702 458 000	44 584 068	109 246 630
Aktywa w tys. zł w 2019 r.	55	14 926	704 574 000	43 919 318	109 039 980
Liczba mierników CZR w 2020 r., w tym:	62	1	21	10,77	4,53
– branże kontrowersyjne	38	1	21	11,87	4,58
– branże pozostałe	24	2	15	9,04	3,87
Liczba mierników CZR w 2019 r., w tym:	55	1	21	10,58	4,77
– branże kontrowersyjne	35	1	21	12,09	4,48
– branże pozostałe	20	2	16	7,95	4,06

Źródło: opracowanie własne.

Z badania wynika, że nawet spółki o najwyższej liczbie ujawnionych wskaźników i sporządzające raporty według standardów GRI zazwyczaj nie przedstawiały informacji o podejmowanych działaniach mających na celu realizację CZR. Stanowi to potwierdzenie wyników badań empirycznych przeprowadzonych przez badaczy zagranicznych, którzy wskazują, że występuje przede wszystkim tendencja do wykorzystywania ujawnień CZR w sprawozdaniach finansowych i niefinansowych spółek dla legitymizacji symbolicznej, a nie merytorycznej ich działalności. Sporządzający raporty skupiają się na przedstawianiu podmiotów w korzystnym świetle,

poprawie ich reputacji w kontekście środowiskowym i społecznym, a nie na prezentowaniu wprowadzanych zmian w ich strategiach zarządzania i procesach w nawiązaniu do określonych CZR (Heras-Saizarbitoria i in., 2022; Silva, 2021; Nicolò i in., 2022). Na przykład, badanie różnych raportów zewnętrznych za 2018 rok 40 włoskich spółek (najbardziej płynnych i o wysokim stopniu kapitalizacji) nie potwierdziły, że CZR wpłynęły na ich funkcjonowanie, ponieważ spółki te nie ustaliły określonych kluczowych wskaźników dokonań ani nie powiązały CZR ze swoimi modelami biznesu. Jedynie dwa podmioty wykazały związek między ich CZR a wskaźnikami GRI (Izzo i in., 2020a, s. 11). Podobne wyniki badania otrzymali I. Heras-Saizarbitoria i in. (2022), w których odnotowano małą liczbę podmiotów prezentujących przykłady rzeczywistego zaangażowania w CZR. Natomiast pozostałe firmy wskazały w sposób bardzo ogólny (albo w ogóle) na powiązania między CZR a ich realizacją w postaci wskaźników bądź opisu efektywności podejmowanych działań.

W celu ustalenia, które z czterech czynników uwzględnionych w hipotezach badawczych mają wpływ na liczbę wskaźników CZR wykazanych w analizowanych sprawozdaniach spółek notowanych na GPW, zostały zbudowane dwa modele regresji: model 1 i model 2. Model 1' oraz model 2' są modyfikacją modeli 1 i 2, po odrzuceniu zmiennej niezależnej nieistotnej (We = przynależność do WIG-ESG). Parametry i charakterystyki modeli regresji wielorakiej przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Parametry i charakterystyki modeli regresji

Parametry przy zmiennych	Model 1	Model 2	Model 1'	Model 2'
(Stała)	1,095 (1,406)	2,075 (1,840)	0,925 (1,341)	4,431 (0,375)**
Rr	3,342 (0,595)**	3,582 (0,594)**	3,409 (0,571)**	3,385 (0,536)**
Sin	1,470 (0,464)**	1,549 (0,488)**	1,428 (0,451)**	0,941 (0,373)
We	0,236 (0,566)	0,577 (0,552)		
Lz	0,938 (0,416)*		1,016 (0,371)**	
La		0,313 (0,273)		
R^2	0,442	0,425	0,442	0,388
Skoryg. R^2	0,423	0,405	0,427	0,379

Objaśnienia:

Zmienne niezależne:

Rr = rodzaj sprawozdania. Zmienna binarna 1 dla sprawozdania zintegrowanego, 0 dla osobnego sprawozdania niefinansowego

Sin = działalność w branżach kontrowersyjnych. Zmienna binarna

We = przynależność do WIG-ESG. Zmienna binarna

Lz = logarytm liczby zatrudnionych

La = logarytm aktywów

Zmienna zależna:

$LMZR$ – liczba mierników z zakresu zrównoważonego rozwoju ujawniona w sprawozdaniu.

* Istotność na poziomie $\alpha < 0,05$

** Istotność na poziomie $\alpha < 0,01$

W nawiasach uwzględniono błędy standardowe.

Źródło: opracowanie własne.

W pierwszym modelu uwzględniono wszystkie zmienne niezależne. Analiza regresji wykazała, że zmienna We nie jest istotna statystycznie. Przynależność przedsiębiorstwa do indeksu spółek społecznie odpowiedzialnych nie ma zatem wpływu na zwiększenie liczby ujawnianych mierników zrównoważonego rozwoju. Co więcej, badania przeprowadzone przez H. Sikacz i P. Wołczek (2017, 2018) wskazały, że zakwalifikowanie spółki do indeksów społecznie odpowiedzialnych nie gwarantuje odpowiedniej transparentności ujawnianych informacji ESG. W rezultacie został opracowany model 1', po odrzuceniu zmiennej We , co poprawiło statystyki modelu. W modelu 2 i 2' zastosowano inną miarę wielkości firmy. Zamiast liczby zatrudnionych wykorzystano wartość aktywów. Modele 2 i 2' są gorzej dopasowane. Ponadto, wielkość aktywów jest zmienną nieistotną statystycznie w modelu. Najlepszym modelem, biorąc pod uwagę skorygowany wskaźnik R^2 oraz istotność zmiennych w modelu, jest model 1'. Ten model regresji wskazuje, że spółki ujawniają więcej mierników CZR w raportach zintegrowanych, niż w osobnych sprawozdaniach niefinansowych. Może to oznaczać, że informacje dotyczące CZR są rozproszone w różnych raportach spółki, a raporty zintegrowane zawierają informacje, które do tej pory były prezentowane osobno w raportach finansowych i niefinansowych. Więcej mierników CZR podają także spółki zaliczane do branż kontrowersyjnych.

Wynik ten potwierdza wnioski z badań literaturowych wskazujących, że firmy działające w branżach szkodliwych dla środowiska i społeczeństwa starają się legitymizować swoją działalność poprzez prezentowanie dobrych wyników w obszarze zrównoważonego rozwoju (zob. García-Sánchez i in., 2022; Heras-Saizarbitoria i in., 2022). Więcej informacji ujawniają też duże spółki, co wynika z większego wpływu tych spółek na środowisko, ekonomię i społeczeństwo, a także z faktu, że mają one większe zasoby i możliwości mierzenia skutków swojej działalności (zob. Izzo i in. 2020a; Rosati, Faira, 2019). Badanie regresji pozwoliło więc przyjąć hipotezę 1, 2 i 4 oraz odrzucić hipotezę 3.

Analizując możliwe przyczyny wskazanych zależności między zmienną zależną i zmiennymi niezależnymi, ustalono, że wszystkie firmy z branż kontrowersyjnych prowadziły działalność w istotny sposób wpływającą na środowisko przyrodnicze. Zdecydowano się na wykorzystanie Testu U Manna-Whitneya w celu ustalenia istotnej różnicy w liczbie mierników pozaśrodkowych w przedsiębiorstwach szkodliwych dla środowiska i pozostałych firmach. Brak różnicy wskazywałby na mierniki środowiskowe jako czynnik wpływający na zwiększenie poziomu ujawnień w firmach „grzesznych”, tj. istotnie wpływających na środowisko. Test potwierdził przyjęte założenie. Pomimo że średnia ujawnień wskaźników pozaśrodkowych w raportach była wyższa w spółkach z branż kontrowersyjnych (wyniosła 7 w 2019 roku i 6,82 w 2020 roku, podczas gdy w pozostałych branżach było to 5,30 w 2019 roku i 6 w 2020 roku), test nie wykazał istotnej różnicy między grupami ($p = 0,012$). Oznacza to, że większa liczba wskaźników w spółkach działających w branżach szkodliwych dla środowiska wynika z konieczności ujawniania informacji, które prawdopodobnie nie dotyczą pozostałych firm (np. poziom emisji gazów czy recyklingu odpadów lub wody).

Podsumowanie

Należy zgodzić się ze stwierdzeniem I. Herasa-Saizarbitorii i in. (2022, s. 317), że zaangażowanie przedsiębiorstw w działania na rzecz zrównoważonego rozwoju powinno być większe, jeśli mają one odgrywać znaczącą rolę w osiągnięciu CZR zawartych w Agendzie 2030. Z tego powodu informacje prezentowane w raportach niefinansowych nie mogą ograniczać się jedynie do deklaracji firm o ich wkładzie w zrównoważony rozwój bez podania priorytetowych celów, ich ujęcia w strategiach, wskazania podjętych działań związanych z ich realizacją, a także określenia, jaka zmiana nastąpiła w raportowanych wskaźnikach z zakresu CZR w porównaniu do roku bazowego. Brak komunikowania interesariuszom mierników oraz efektywności konkretnych działań uniemożliwia bowiem rozliczanie przedsiębiorstw z osiągnięcia CZR. Przy tym jest przez nich postrzegane jako tworzenie upiękzonego, a nie rzeczywistego wizerunku prowadzonej działalności, co podważa wiarygodność i przydatność raportowania informacji z zakresu zrównoważonego rozwoju (zob. Heras-Saizarbitoria i in., 2022; Mhlanga i in., 2018). Pokazywanie upiękzonego, a nie rzeczywistego zaangażowania przedsiębiorstw w zrównoważony rozwój jest krytykowane przez wielu badaczy. Na przykład badania, które przeprowadzili Heras-Saizarbitoria i in. (2022) wskazują, że przedsiębiorstwa w swoich raportach prezentują niewiele informacji na temat realizacji CZR. W dodatku podane informacje zazwyczaj nie odnoszą się do konkretnych wskaźników, działań bądź rezultatów, a są powiązane z kolorowymi ikonami, które mają tworzyć wrażenie o podejmowaniu przez przedsiębiorstwa wysiłków na rzecz zrównoważonego rozwoju. Wyniki otrzymane przez D. Talbota i O. Boirala (2018) również potwierdzają, że firmy mają skłonność do przedstawiania niepełnego bilansu węglowego, zwłaszcza odnośnie do uwzględnionych źródeł emisji. Dokonana przez nich analiza doprowadziła zatem do zidentyfikowania istotnych luk w pomiarze efektywności klimatycznej. Na wykorzystanie CZR jako kamuflażu i narzędzia symbolicznego w celu poprawy reputacji firmy i uzyskania legitymizacji na prowadzenie działalności wskazują też wyniki badań I.M. Garcíi-Sánchez i in. (2020) oraz G. Nicolò i in. (2022).

Rezultaty badania przedstawione w niniejszym artykule potwierdzają też, że spółki notowane na warszawskiej GPW mają różne podejścia do dokonywania ujawnień na temat realizacji CZR. Pomimo wzrostu ich zainteresowania kwestiami zrównoważonego rozwoju, tylko 21 spółek, tj. ok. 34% wszystkich badanych, wskazało w raportach za 2020 rok na konkretne działania związane z realizacją priorytetowych CZR. Niewielki zakres prezentowanych informacji o rzeczywistym zaangażowaniu w zrównoważony rozwój potwierdza również liczba ujawnianych przez nie podstawowych wskaźników według wytycznych UCTAD-ISAR. Średnio przedsiębiorstwa wykazały ok. 11 wskaźników w raporcie rocznym (spośród 33 możliwych do raportowania). Dwa wskaźniki z grupy społecznej (związane z płacami oraz wydatkami na zdrowie i bezpieczeństwo pracowników) nie zostały wykazane przez żadną spółkę. Jeden wskaźnik z grupy instytucjonalnej nie był ujawniony w sprawozdaniu żadnej spółki w 2019 roku, a cztery mierniki ekonomiczne (m.in. wydatki na badania i rozwój oraz odsetek zamówień lokalnych) przedstawił tylko

niewielki odsetek badanych spółek giełdowych. Wszystkie (tj. 11) mierniki z grupy środowiskowej zostały uwzględnione w analizowanych raportach, choć niektóre znalazły się tylko w małym odsetku badanych spółek.

Wyniki weryfikacji statystycznej czterech hipotez sformułowanych w artykule stanowią podstawę do stwierdzenia, że liczba ujawnionych mierników realizacji CZR zależy od wielkości spółki, rodzaju sporządzanego raportu oraz działalności firmy w branżach kontrowersyjnych. Zaliczenie spółki do indeksu WIG-ESG nie miało wpływu na liczbę mierników prezentowanych przez spółkę.

Niniejszy artykuł wnosi wkład zarówno do literatury przedmiotu, jak i praktyki. Otrzymane rezultaty badania wskazują bowiem na wzrost zainteresowania przedsiębiorstw raportowaniem CZR, aczkolwiek istnieje duża dysproporcja między deklaracjami badanych spółek na temat CZR a ich rzeczywistymi działaniami związanymi z ich realizacją. Ponadto zaprezentowane w artykule wskaźniki mogą z jednej strony stanowić podstawę do rozliczania przedsiębiorstw z działań na rzecz realizacji CZR, z drugiej zaś mogą być wykorzystywane przez zarządzających do zwiększenia jakości raportowania z tego obszaru. Oprócz tego zidentyfikowane w badaniu empirycznym luki w raportowaniu poszczególnych aspektów zrównoważonego rozwoju wskazują na potrzebę zwiększenia świadomości przedsiębiorstw na temat konieczności kwantyfikacji osiągniętych wyników w zakresie realizacji CZR. Interesariusze firm oczekują przedstawiania w raportach wiarygodnych informacji na temat przyjętych celów i sposobów ich realizacji. Natomiast nie są zainteresowani publikowaniem wyłącznie stwierdzeń bez pokrycia.

Jednakże przeprowadzone badanie zawiera kilka ograniczeń. Po pierwsze, nie uwzględniono wszystkich spółek notowanych na GPW w Warszawie. W związku z tym przyszłe badania powinny dotyczyć pozostałych spółek giełdowych. Dodatkowo w celu dokonania porównań z innymi krajami należałoby rozszerzyć badanie na spółki notowane na innych giełdach. Po drugie, analizą objęto raporty sporządzone za lata 2019–2020. Ustalenie zaś postępów w monitorowaniu realizacji CZR przez przedsiębiorstwa wymaga również objęcia analizą raportów za lata 2021–2022. Po trzecie, w badaniu skoncentrowano się na ustaleniu zależności między liczbą ujawnianych wskaźników CZR a wielkością spółki, rodzajem sporządzanego raportu oraz branżą jej działalności. Natomiast nie uwzględniono innych czynników, które mogłyby mieć wpływ na monitorowanie realizacji CZR, takich jak: zaangażowanie zarządzających, presja interesariuszy, czy też kraj funkcjonowania spółki. Zależności między wymienionymi czynnikami a liczbą ujawnianych wskaźników zrównoważonego rozwoju powinny być przedmiotem przyszłych badań.

Literatura

- Ali N.O.H., Radwan E.K.A., Gyóri Z. (2021), *Sustainable Development Goals Disclosure Practices through Integrated Reporting: An Empirical Analysis on European Financial Institutions*, „Education Economists and Managers”, 62 (4), s. 9–33.
- Andrew J., Baker M. (2020), *Corporate social responsibility reporting: the last 40 years and a path to sharing future insight*, „Abacus”, 56 (1), s. 35–65, DOI: 10.1111/abac.12181.

- Archel P., Husillos J., Larrinaga C., Spence C. (2009), *Social disclosure, legitimacy theory and the role of the state*, „Accounting, Auditing & Accountability Journal”, 22 (8), s. 1284–1307.
- Al Amosh H., Khatib S.F.A. (2021), *Corporate governance and voluntary disclosure of sustainability performance: the case of Jordan*, „SN Business and Economics”, 1, 165, <https://doi.org/10.1007/s43546-021-00167-1>.
- Barokah L., Fachrurrozie F. (2019), *Profitability Mediates the Effect of Managerial Ownership, Company Size, and Leverage on the Disclosure of Intellectual Capital*, „Accounting Analysis Journal”, 8 (1), s. 1–8, DOI: 10.15294/aaaj.v8i1.27860.
- Bebbington J., Gray R. (2002), *Accounting for the Environment*, SAGE Publications, London.
- Bebbington J., Unerman J. (2018), *Achieving the United Nations Sustainable Development Goals. An enabling role for accounting research*, „Accounting, Auditing & Accountability Journal”, 31 (1), s. 2–24.
- Bebbington J., Unerman J. (2020), *Advancing research into accounting and UN Sustainable Development Goals*, „Accounting, Auditing & Accountability Journal”, 33 (7), s. 1657–1670.
- Braam G.J.M., de Weerd L.U., Hauck M., Huijbregts M.A.J. (2016), *Determinants of corporate environmental reporting: the importance of environmental performance and assurance*, „Journal of Cleaner Production”, 129, s. 724–734.
- Buhr N., Gray R., Milne M.J. (2014), *Histories, rationales, voluntary standards and future prospects for sustainability reporting*, [w:] *Sustainability Accounting and Accountability*, eds. J. Bebbington, J. Unerman, B.O'Dwyer, Routledge, London–New York, s. 51–71.
- Byrd J.W., Hickman K., Baker C.R., Cohanier B. (2017), *Corporate social responsibility reporting in controversial industries*, „International Review of Accounting, Banking and Finance”, 8 (2/3/4), s. 1–14, http://www.irabf.org/upload/journal/prog/2016v8n2_1.pdf.
- Cai Y., Jo H., Pan C. (2012), *Doing well while doing bad? CSR in controversial industry sectors*, „Journal of Business Ethics”, 108 (4), s. 467–480, DOI: 10.1007/s10551-011-1103-7.
- Cosma S., Venturelli A., Schwizer P., Boscia V. (2020), *Sustainable Development and European Banks: A Non-Financial Disclosure Analysis*, „Sustainability”, 12 (15), 6146, <https://doi.org/10.3390/su12156146>.
- Czopik Sz. (2017), *Indeksy społecznej odpowiedzialności jako metoda pomiaru działań CSR w przedsiębiorstwach*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, 4, s. 237–252.
- Deegan C., Gordon B. (1996), *A study of the environmental disclosure practices of Australian corporation*, „Accounting and Business Research”, 26 (3), s. 187–199.
- Deegan C., Rankin M., Voght P. (2000), *Firms' disclosure reactions to major social incidents: Australian evidence*, „Accounting Forum”, 24 (1), s. 101–130.
- Dewi S.S., Prabowo G., Wicaksono M. (2021), *The Influence of Company Characteristics on Corporate Social Responsibility Disclosure in Manufacturing Companies Listed on The Idx*. „Syntax Idea”, 3 (3), s. 671–679, <https://jurnal.syntax-idea.co.id/index.php/syntax-idea/article/view/1097>.
- Diaz-Sarachaga J.M. (2021), *Shortcomings in reporting contributions towards the sustainable development goals*, „Corporate Social Responsibility Environment Management”, 28 (4), s. 1299–1312, <https://doi.org/10.1002/csr.2129>.
- Dissanayake D., Tilt C., Qian W. (2019), *Factors influencing sustainability reporting by Sri Lankan companies*, „Pacific Accounting Review”, 31 (1), s. 67–92.
- Doğan M. (2013), *Does firm size affect the firm profitability? Evidence from Turkey*, „Research Journal of Finance and Accounting”, 4 (4), s. 53–59.
- Du S., Vieira E.T. (2012), *Striving for legitimacy through corporate social responsibility: Insights from oil companies*, „Journal of Business Ethics”, 110 (4), s. 413–427.
- Dyduch J., Krasodomska J. (2017), *Determinants of Corporate Social Responsibility Disclosure: An Empirical Study of Polish Listed Companies*, „Sustainability”, 9 (11), 1934, <http://www.mdpi.com/2071-1050/9/11/1934>.

- Erin O.A., Bamigboye O.A. (2021), *Evaluation and analysis of SDG reporting: evidence from Africa*, „Journal of Accounting & Organizational Change”, 18 (3), s. 369–396.
- Faisal F., Andiningtyas E.D., Achmad T., Haryanto H., Meiranto W. (2018), *The content and determinants of greenhouse gas emission disclosure: Evidence from Indonesian companies*, „Corporate Social Responsibility and Environmental Management”, 25, s. 1397–1406, DOI: 10.1002/csr.1660.
- Garcia A.S., Mendes-Da-Silva W., Orsato R.J. (2019), *Corporate Sustainability, Capital Markets, and ESG Performance*, [w:] Mendes-Da-Silva W. (ed.), *Individual Behaviors and Technologies for Financial Innovations*, Springer, Cham, DOI: 10.1007/978-3-319-91911-9_13.
- García-Meca E., Martínez-Ferrero J. (2021), *Is SDG reporting substantial or symbolic? An examination of controversial and environmentally sensitive industries*, „Journal of Cleaner Production”, 298, DOI: 10.1016/j.jclepro.2021.126781.
- García-Sánchez I.M., Aibar-Guzmán B., Aibar-Guzmán C., Somohano-Rodríguez F.M. (2022), *The drivers of the integration of the sustainable development goals into the non-financial information system: Individual and joint analysis of their influence*, „Sustainable Development”, 30 (4), s. 513–524, <https://doi.org/10.1002/sd.2246>.
- García-Sánchez I.M., Amor-Esteban V., Galindo-Álvarez D. (2020), *Communication Strategies for the 2030 Agenda Commitments: A Multivariate Approach*, „Sustainability”, 12 (24), 10554, <https://doi.org/10.3390/su122410554>.
- Gierusz M., Błażyńska J., Hońko S., Rówińska-Král M. (2021), *Wybrane aspekty sprawozdawczości finansowej w czasach pandemii i kryzysu gospodarczego. Jakość i użyteczność ujawnień*, Wydawnictwo Ius Publicum, Katowice.
- Gray R., Bebbington J. (2010), *Environmental Accounting, Managerialism and Sustainability: Is the Planet Safe in the Hands of Business and Accounting?* [w:] Gray R., Bebbington J., Gray S. (eds.), *Social and Environmental Accounting*, vol. III, *Controversies and Conflicts*, SAGE Publications Inc., London.
- Gray R., Javad M., Power D.M., Sinclair C.D. (2001), *Social and Environmental Disclosures and Corporate Characteristics: A Research Note and Extension*, „Journal of Business Finance and Accounting”, 28 (3), s. 327–356.
- Gunawan J., Permatasari, P., Tilt C. (2020), *Sustainable development goal disclosures: do they support responsible consumption and production?* „Journal of Cleaner Production”, 246, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0959652619338594?via%3Dihub>.
- Guo S., Wang Ch.L., Hwang S., Jin F., Zhou L. (2022), *Doing bad by doing good? Corporate social responsibility fails when controversy arises*, „Industrial Marketing Management”, 106, s. 1–13.
- Guthrie J., Parker L.D. (1989), *Corporate Social Reporting: A Rebuttal of Legitimacy Theory*, „Accounting and Business Research”, 19 (76), s. 343–352.
- Günther E., Hüske A.K. (2015), *How stakeholder shape innovation in controversial industries: The biotechnology industry in Germany*, „Umwelt Wirtschafts Forum”, 23 (3), s. 77–86.
- Hąbek P. (2015), *Sprawozdawczość przedsiębiorstw w zakresie ich społecznej odpowiedzialności. Ocena jakości raportów CSR*, CeDeWu, Warszawa.
- Heras-Saizarbitoria I., Urbietta L., Boiral O. (2022), *Organizations' engagement with sustainable development goals: From cherry-picking to SDG-washing?* „Corporate Social Responsibility and Environmental Management” 29, s. 316–328.
- Hou J., Reber B.H. (2011), *Dimensions of disclosures: Corporate social responsibility (CSR) reporting by media companies*, „Public Relations Review”, 37 (2), s. 166–168.
- Ignatowski R., Sadowska B., Wójcik-Jurkiewicz M. (2020), *Oblicza raportowania niefinansowego*, Wydawnictwo Ius Publicum, Katowice.
- Indrianingsih I., Agustina L. (2020), *The Effect of Company Size, Financial Performance, and Corporate Governance on the Disclosure of Sustainability Report*, „Accounting Analysis Journal”, 9 (2), 116–122. DOI: 10.15294/aaj.v9i2.31177.

- Irfan M.I. (2020), *The Impact of Company Characteristics Behavior (Size, Profile and Institutional Ownership) on Disclosure of Corporate Social Responsibility*, „Journal of Entrepreneurship and Business”, 8 (1), s. 28–40, DOI: 10.17687/JEB.0801.03.
- Izzo M.F., Ciaburri, M., Tiscini R. (2020a), *The challenge of sustainable development goal reporting: The first evidence from Italian listed companies*, „Sustainability”, 12 (8), 3494, <https://doi.org/10.3390/su12083494>.
- Izzo M.F., Strologo, A.D., Granà, F. (2020b), *Learning from the Best: New Challenges and Trends in IR Reporters' Disclosure and the Role of SDGs*, „Sustainability”, 12 (14), 5545, <https://doi.org/10.3390/su12145545>.
- Jo H., Na H. (2012), *Does CSR reduce firm risk? Evidence from controversial industry sectors*, „Journal of Business Ethics”, 110 (4), s. 441–456.
- Kanbaty M., Hellmann A., He L. (2020), *Infographics in corporate sustainability reports: Providing useful information or used for impression management?* „Journal of Behavioral and Experimental Finance”, 26, June, article number 100309, <https://doi.org/10.1016/j.jbef.2020.100309>.
- Khanchel I., Lassoued N. (2022), *ESG Disclosure and the Cost of Capital: Is There a Ratcheting Effect over Time?* „Sustainability”, 14, 9237, DOI: 10.3390/su14159237.
- Krasodomska J., Zarzycka E., Dobija D. (2022), *Czynniki determinujące raportowanie przez przedsiębiorstwa informacji o działaniach na rzecz realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości” 46 (3), s. 99–118.
- Lina (2013), *Faktor-Faktor Penentu Pengungkapan Modal Intelektual*, „Media Riset Akuntansi”, 3(1), s. 48–62.
- Lindorff M., Jonson E.P., McGuire L. (2012), *Strategic corporate social responsibility in controversial industry sectors: The social value of harm minimization*, „Journal of Business Ethics”, 110 (4), s. 457–467.
- Lodhia S., Kaur A., Kuruppu S.Ch. (2022), *The disclosure of sustainable development goals (SDGs) by the top 50 Australian companies: substantive or symbolic legitimation?* „Meditari Accountancy Research”, 30, s. 1–28, <https://doi.org/10.1108/MEDAR-05-2021-1297>.
- Lubis H., Pratama K., Pratama I., Pratami A. (2019), *A Systematic Review of Corporate Social Responsibility Disclosure*, „International Journal of Innovation, Creativity and Change”, 6 (9), s. 415–428.
- Martínez-Ferrero J., Guidi M., García-Meca E. (2022), *Sustainability restatements, firm risk and controversial industries: Analysing the signals based on revision type*, „Corporate Social Responsibility and Environmental Management”, s. 1–13, DOI: 10.1002/csr.2367.
- Michalczyk G., Konarzewska U. (2018), *The use of GRI standards in reporting on actions being taken by companies for sustainable development*, „Optimum: Economic Studies”, 4 (94), s. 72–86, DOI: 10.15290/oes.2018.04.94.07.
- Nicolò G., Zanellato G., Tiron-Tudor A., Polcini P.T. (2022), *Revealing the corporate contribution to sustainable development goals through integrated reporting: a worldwide perspective*, „Social Responsibility Journal”, ahead-of-print, DOI: 10.1108/SRJ-09-2021-0373, <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/SRJ-09-2021-0373/full/pdf>.
- Oh H., Bae J., Kim S.J. (2017), *Can Sinful Firms Benefit from Advertising Their CSR Efforts? Adverse Effect of Advertising Sinful Firms' CSR Engagements on Firm Performance*, „Journal of Business Ethics”, 134 (4), s. 643–663, DOI: 10.1007/s10551-016-3072-3.
- Patten D.M. (2000), *Changing superfund disclosure and its relation to the provision of the other environmental information*, „Advances in Environmental Accounting and Management”, 1, s. 101–121.
- Pizzi S., Del Baldo M., Caputo F., Venturelli A. (2022), *Voluntary disclosure of Sustainable Development Goals in mandatory non-financial reports: The moderating role of cultural*

- dimension*, „Journal of International Financial Management & Accounting” 33 (1), s. 83–106, DOI: 10.1111/jifm.12139.
- Pizzi S., Rosati F., Venturelli A. (2021), *The determinants of business contribution to the 2030 Agenda: Introducing the SDG Reporting Score*, „Business Strategy and the Environment”, 30 (1), s. 404–421, <https://doi.org/10.1002/bse.2628>.
- Reverte C. (2019), *Determinants of Corporate Social Responsibility Disclosure Ratings by Spanish Listed Firms*, „Journal of Business Ethics”, 88, s. 351–366.
- Romero S., Ruiz S., Fernandez-Feijoo B. (2019), *Sustainability reporting and stakeholder engagement in Spain: different instruments, different quality*, „Business Strategy and the Environment”, 28 (1), s. 221–232.
- Rosati F., Faria L.G.D. (2018), *Business contribution to the Sustainable Development Agenda: organizational factors related to early adoption of SDG reporting*, „Corporate Social Responsibility and Environmental Management”, 26, s. 588–597.
- Rosati F., Faria L.G.D. (2019), *Addressing the SDGs in sustainability reports: The relationship with institutional factors*, „Journal of Cleaner Production”, 215 (4), s. 1312–1326, DOI: 10.1016/J.JCLEPRO.2018.12.107.
- Santos M.J., Silva Bastos C. (2020), *The adoption of sustainable development goals by large Portuguese companies*, „Social Responsibility Journal”, 17 (8), s. 1079–1099.
- Sierra-Garcia L., Garcia-Benau M.A., Bolas-Araya H.M. (2018), *Empirical Analysis of Non-financial Reporting by Spanish Companies*, „Administrative Sciences”, 8 (29), s. 1–17.
- Sikacz H., Wolczek P. (2017), *Analiza ESG spółek z indeksu RESPECT na podstawie bazy ASSET4 ESG*, „Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Polityki Europejskie, Finanse i Marketing”, 18 (67), s. 158–169.
- Sikacz H., Wolczek P. (2018), *Transparentność ujawnianych danych ESG przedsiębiorstw z indeksów giełdowych spółek społecznie odpowiedzialnych z Europy Środkowo-Wschodniej*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, 516, s. 64–75.
- Silva S. (2021), *Corporate contributions to the sustainable development goals: an empirical analysis informed by legitimacy theory*, „Journal of Cleaner Production”, 292, 125962, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0959652621001827>.
- Szadziewska A. (2013), *Sprawozdawcze i zarządcze aspekty rachunkowości środowiskowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Szadziewska A., Kujawski J. (2021), *Environmental disclosures in the non-financial reporting of energy companies. Creating a reliable business image or impression management?* „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, 46 (2), s. 157–194.
- Szadziewska A., Spigarska E., Majerowska E. (2018), *The disclosure of non-financial information by stock-exchange-listed companies in Poland, in the light of the changes introduced by the Directive 2014/95/EU*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, 99 (155), s. 65–95.
- Szadziewska A., Majchrzak I., Remlein M., Szycha A. (2021), *Rachunkowość zarządcza a zrównoważony rozwój przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Ius Publicum, Katowice.
- Szycha A. (2022), *Rola wytycznych UNCTAD-ISAR w monitorowaniu realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju przez przedsiębiorstwa*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, 46 (1), s. 67–99, <http://dx.doi.org/10.5604/01.3001.0015.7989>.
- Talbot D., Boiral, O. (2018), *GHG Reporting and Impression Management: An Assessment of Sustainability Reports from the Energy Sector*, „Journal of Business Ethics”, 147 (2), s. 367–383, <https://doi.org/10.1007/s10551-015-2979-4>.
- Tan A., Benni D., Liani W. (2016), *Determinants of Corporate Social Responsibility Disclosure and Investor Reaction*, „International Journal of Economics and Financial”, 6 (4S), s. 11–17.

- Van de Burgwal D., Vieira R.J.O. (2014), *Environmental Disclosure Determinants in Dutch Listed Companies*, „Revista Contabilidade & Finanças”, 25 (64), s. 60–78, <https://www.scielo.br/j/rcf/a/sYqkPMpyzP3g8DDTCC4BCtz/?format=pdf&lang=en>.
- Van der Waal J.W., Thijssens T. (2020), *Corporate involvement in sustainable development goals: exploring the territory*, „Journal of Cleaner Production”, 252, April, article number 119625, <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.119625>.
- Van Zanten J.A., van Tulder R. (2018), *Multinational enterprises and the Sustainable Development Goals: An institutional approach to corporate engagement*, „Journal of International Business Policy”, 1, s. 208–233.
- Verbeeten F.H.M., Gamerschlag R., Möller K. (2016), *Are CSR disclosures relevant for investors? Empirical evidence from Germany*, „Management Decision”, 54 (6), s. 1359–1382.
- Vollero A., Conte F., Siano A., Covucci C. (2019), *Corporate social responsibility information and involvement strategies in controversial industries*, „Corporate Social Responsibility and Environmental Management”, 26, s. 141–151, DOI: 10.1002/csr.1666.
- White G., Lee A., Tower G. (2007), *Drivers of Voluntary Intellectual Capital Disclosure in Listed Biotechnology Companies*, „Journal of Intellectual Capital”, 8 (3), s. 515–537, DOI: 10.1108/14691930710774894
- Waniak-Michalak H., Sapkauskiene A., Leitoniene S. (2018), *Do companies manipulate CSR information to retain legitimacy?* „Engineering Economics”, 29 (3), s. 352–360, DOI: 10.5755/j01.ee.29.3.18946.
- Wójcik-Jurkiewicz M. (2020), *Raportowanie niefinansowe banków z perspektywy społecznie odpowiedzialnej – przykłady z WIG-ESG*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, 108 (164), s. 207–228, DOI: 10.5604/01.3001.0014.3603.
- Zyznarska-Dworczak B. (2019), *Rachunkowość zrównoważona w ujęciu kognitywno-teoretycznym*, Wydawnictwo UEP, Poznań.

Źródła internetowe

- ACCA (2017), *The Sustainable Development Goals: redefining context, risk and opportunity*, November, <https://www.accaglobal.com/hk/en/professional-insights/global-profession/the-sustainable-development-goals.html> (dostęp 6.02.2023).
- Adams C.A., Druckman P.B., Russell C.P. (2020), *Sustainable Development Goals Disclosure (SDGD) Recommendations*, ACCA, Chartered Accountants ANZ, ICAS, IFAC, IIRC and WBA, https://www.integratedreporting.org/wp-content/uploads/2020/01/Adams_Druckman_Picot_2020_Final_SDGD_Recommendations.pdf (dostęp 6.12.2022).
- CGMA (2018), *Creating a sustainable future. The role of the accountant in implementing the Sustainable Development Goals*, Association of International Certified Professional Accountants, <https://www.cgma.org/content/dam/cgma/resources/reports/downloadabledocuments/cgma-sustainable-development-goals-guide-apr-18.pdf>, (dostęp 7.01.2023).
- Chang X., Xu B., Yang Y.Ch. (2020), *Does Corporate Social Responsibility Facilitate Public Debt Financing?* <https://ssrn.com/abstract=3442970> (dostęp 15.11.2022).
- CSR Consulting (2020), *Kampania 17. Celów*, <https://kampania17celow.pl/barometrwplywu/> (dostęp 20.12.2021).
- Eccles R.G., Karbassi L. (2018), *The Right Way to Support the Sustainable Development Goals. A company's support of the SDGs is not necessarily a proxy for doing good*, <https://sloanreview.mit.edu/article/the-right-way-to-support-the-unsustainable-development-goals/>, (dostęp: 11.01.2023).
- GRI (2022), *Linking SDGs and the GRI Standards*, <https://www.globalreporting.org/search/?query=Linking+the+SDGs+and+the+GRI+Standards> (dostęp 7.01.2023).

- IIRC (2013), International Integrated Reporting Council, *International <IR> Framework*, <https://www.integratedreporting.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf> (dostęp 28.12.2022).
- Indeksy GPW Benchmark* (2022), GPW Benchmark S.A., Warszawa [file:///C:/Users/Anna-Downloads/IndeksyGPWB_0322%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Anna-Downloads/IndeksyGPWB_0322%20(1).pdf) (dostęp: 8.01.2023).
- Komisja Europejska (2011), *Odnowiona strategia UE na lata 2011–2014 dotycząca społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw*, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0681:FIN:PL:PDF> (dostęp 5.12.2022).
- KPMG International (2018), How to report on the SDGs: what good looks like and why it matters, <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2018/02/how-to-report-on-sdgs.pdf> (dostęp 1.05.2023).
- KPMG Survey (2022), *Big Shifts, small steps. Survey of Sustainability Reporting 2022*, <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2022/09/survey-of-sustainability-reporting-2022.html> (dostęp 29.12.2022).
- Marcinkowska M. (2010), *Odpowiedzialne przedsiębiorstwo na rynku kapitałowym – czyli o giełdowych indeksach zrównoważonego rozwoju*, https://dspace.uni.lodz.pl/xmlui/bitstream/handle/11089/5769/2010-Odpowiedzialne_przedsi%C4%99biorstwo.pdf?sequence=1-&isAllowed=y (dostęp 30.11.2022).
- Mhlanga R., Gneiting U., Agarwal N. (2018), *Walking the talk: Assessing companies' progress from SDG rhetoric to action*, Oxfam Discussion Papers, <https://oxfamlibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620550/dp-walking-the-talk-business-sdgs-240918-en.pdf> (dostęp 8.02.2023).
- Neuendorf K.A., Skalski P.D. (2009), *Quantitative Content Analysis and the Measurement of Collective Identity*, https://www.researchgate.net/publication/278668301_Quantitative_content_analysis_and_the_measurement_of_collective_identity (dostęp 2.05.2023).
- ONZ (2015), *Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 25 września, Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*, Organizacja Narodów Zjednoczonych, Zgromadzenie Ogólne, A/RES/70/1, http://www.unic.un.org.pl/files/164-Agenda%202030_pl_2016_ostateczna.pdf (dostęp 29.01.2021).
- PwC (2018), Price Waterhouse Coopers, Scott L., McGill A., *From promise to reality: does business really care about the SDGs? And what needs to happen to turn words into action*, <https://www.pwc.com/gx/en/sustainability/SDG/sdg-reporting-2018.pdf> (dostęp 6.12.2022).
- UNCTAD (2019), *Guidance on core indicators for entity reporting on contribution towards implementation of the Sustainable Development Goals*, <https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/diae2019d1en.pdf> (dostęp 1.03.2021).
- UNCTAD (2020), *Core SDG Indicators for Entity Reporting TRAINING MANUAL*, United Nation, Geneva, https://unctad.org/system/files/official-document/diae2020d2_en.pdf (dostęp 1.12.2021).